

літературознавця, перекладача, зокрема першого перекладача Святого Письма рідною мовою, творця варіанту української письмової мови, видатного громадського діяча-націєтворця Пантелеймона Куліша ; по-друге, в окресленні шляхів використання його спадщини у роботі Нової української школи.

Конференція, присвячена Пантелеймонові Кулішу відбулася 17 листопада 2019 р. в Нью-Йорку у найпрестижнішому місці – в Українському інституті Америки, на розі 5 авеню і 79 вулиці, біля Метрополітен музею з ініціативи Наукового товариства імені Шевченка в Америці, Української вільної академії наук у США і Українського наукового інституту Гарвардського університету.

На факультеті соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини у межах діяльності Національно-патріотичного табору для студентської молоді «Дія» у 2019 р. працювала тематична зміна під гаслом «Наслідуймо видатних українців!». Мета – висвітлення педагогічної діяльності видатних освітян-громадівців України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

З нагоди 200-річчя від дня народження відомого письменника, історика, етнографа, перекладача, редактора, літературного критика, педагога Пантелеймона Куліша – одного з чільних представників українського національного відродження ХІХ ст.: студентство факультету ініціювало проведення урочистої зміни «Пантелеймон Куліш – життя, віддане просвітництву».

Серед заходів якої: зустріч у Центральній бібліотеці міста Умань «О, цей невгамовний Куліш», виготовлення тематичних листівок, виставка праць Наукової бібліотеки УДПУ імені Павла Тичини, приурочена творчій діяльності П. Куліша; виховна година «Геній української нації»; проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Просвітницька та культурно-освітня діяльність Пантелеймона Куліша: з нагоди 200-річчя з дня народження» тощо.

О. П. Міхно

НЕКРОЛОГ ЯК ДЖЕРЕЛО ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ

Останнім часом різні науки (історія, культурологія, філософія, соціологія, педагогіка) звертаються до вивчення повсякденності, що обумовлено зростанням інтересу до приватних аспектів життя людини. До джерел, за якими досліджуються соціальні, матеріальні, емоційні аспекти життя вчителя, вченого-педагога, освітнього діяча відносять листи, щоденники, мемуари. Своєрідним і недостатньо повно вивченим джерелом повсякденного життя вчителя є некролог.

Некролог – це невеликий за обсягом текст, побудований за традиційною схемою, що містить короткий життєпис померлого, характеристику його заслуг перед суспільством, нагород, вираження почуттів скорботи. Цей жанр поширився в українській журналістиці на межі ХІХ–ХХ ст. Некрологи, присвячені освітянам, публікували зазвичай у спеціальних (педагогічних) виданнях.

Завдання некролога – повідомити інформацію про померлого, висловити почуття скорботи. Але некролог – це не просто виклад обставин життя покійного, а й оцінка цього життя у формі короткої біографії. І саме фактор оцінки – той елемент, який відрізняв некролог від стандартного повідомлення про смерть, що зазвичай містило лише дати народження та смерті й інформацію про час та місце похорону.

Розгорнуті некрологи у педагогічних журналах не обмежуються суто інформаційною функцією, глибше аналізують внесок померлого у розвиток педагогічної науки і шкільництва, повідомляють докладніші біографічні дані, містять більше відомостей про повсякденне життя педагогів.

Окрім біографічної інформації, автори некрологів звертали увагу на особисті якості тих, кому вони присвячені. У некрологах підсумовували діяльність покійного педагога, оцінювали цю діяльність з огляду на усталені в освітянській спільноті норми та переконання. Некрологи дають змогу побачити поширені серед педагогів принципи взаємовідносин з колегами і учнями, погляди на професію, на призначення вчителя, оцінку його моральних і професійних якостей та інші компоненти корпоративної культури. Подеколи некрологи подають інформацію з такого аспекту життя педагога, як його стосунки з учнями, особливо коли авторами некролога були колишні вихованці.

Щодо стилю некролога, то це, безперечно, публіцистичний стиль, хоч і з елементами експресії. Іноді в некрологах трапляються навіть пророчі передбачення. Так, у некролозі Василю Барці читаємо: «Французький письменник П'єр Равіч, кому належить честь перекладу «Жовтого князя», висловив переконання, що «майбутнє України матиме вирішальний вплив на майбутнє всього людства» (журнал «Рідна школа», США, 2003. Ч. 2 (135). С. 31). У квітні 2022 р., під час російсько-української війни, ці слова звучать воістину пророче.

Часто некрологи закінчують словами «Вічна йому пам'ять». Тож хочеться повторити: вічна пам'ять усім нашим педагогам-попередникам, вічна пам'ять нашим сучасним воїнам-героям та усім, хто загинув у цій війні.

О. Б. Петренко

ПРО БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ В МЕЖАХ ВИВЧЕННЯ ЗДОБУВАЧАМИ СТУПЕНЯ PhD НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ З ОСВІТНІХ, ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК»

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії з освітніх, педагогічних наук передбачає формування у них необхідних для науково-дослідницької діяльності компетентностей, оволодіння методологією досліджень в галузі освіти, формування методологічної культури майбутнього PhD. Для реалізації цих завдань в ОНП ми запровадили навчальну дисципліну «Методологія організації дослідження з освітніх, педагогічних наук», метою якої є формування у майбутніх докторів філософії цілісної системи наукових знань щодо організації і проведення досліджень в галузі освіти (дисциплінарних та міждисциплінарних). Обсяг курсу становить 120 год., з яких 20 год. лекцій, 20 год. практичних, 80 год. – самостійна робота; підсумок – залік [2].

Вивчаючи тему «Методологія як теорія та як сукупність методів дослідження», аналізуємо специфічні порівняльно-історичні методи педагогічного дослідження, зокрема й біографічний метод. Здобувачі ступеня PhD повинні усвідомити, що в основі біографічного методу лежить вивчення особистості в контексті історії й перспектив розвитку її індивідуального буття. Сучасні дослідники впевнені, що завдяки цьому методу можна виокремити періоди чи етапи